

SUMARI

Història trista de Gregori.....	7
La Guerra de la Independència	21
A la recerca del romesco perdut.....	31
La maternitat d'Elna	43
El venedor de lliris.....	55
Comerç solidari	61
Cal que neixin flors a cada instant	65
Distorsió cognitiva.....	75
El preu de la veritat.....	93
La veritat revelada	107
Meditació.....	113
Tossudament alçats	117
Cròniques catalanes	125

HISTÒRIA TRISTA DE GREGORI

Inspirat en La metamorfosi de Kafka.

AQUELL MATÍ, DESPRÉS D'UNA NIT de malsons, Gregori Samsa es despertà convertit en un català. La seva habitació, una habitació petita, tenia l'aspecte habitual, però a la paret hi penjava un pòster del Leo Messi, cosa que el va sorprendre perquè a ell no li agradava el futbol. A la tauleta hi havia una foto d'ell donant la mà a un colpista, somrient tots dos a càmera en el que semblava un míting polític. La imatge el va sorprendre encara més que la foto de Messi perquè ell era un bon espanyol i sempre havia votat el Partit Popular.

Va decidir que estava somiant i va girar-se de l'altre costat. Va mirar cap a la finestra i va veure com en l'ampit tritllejaven les gotes de pluja. Va sentir una gran melancolia. L'AVE no sortia d'Atocha fins a les 7:25 del matí, o sia que podia dormir cinc minuts més. Va tancar els ulls per a oblidar el malson i es

va acomodar en el matalàs per a sumir-se en un nou somni dolç.

No va ser dolç. El malson va persistir i es va veure enarborant amb alegria una estelada entre una multitud que dansava i cantava al so d'una gralla. El va despertar una canonada. No, no era una canonada, era son pare. El senyor Samsa trucava a la porta.

—Gregori! Lleva't! —va cridar a l'altre costat de la porta.

Va obrir uns ulls com unes taronges, va mirar el despertador i va veure aterrit que eren dos quarts de vuit ben tocats. Perdut ja irremeiablement el tren de les 7:25, podria intentar agafar el següent. Però això no evitaria una repulsa de Don Arístide, el seu cap, amb qui havia quedat a l'estació. Gregori era un esclau de Don Arístide, un dèspota sense valors. Què passaria si li digués que estava malalt? Seria summament desagradable perquè li enviaria el metge de l'assegurança per a qui només existeixen homes sans amb aversió al treball.

—Gregori, fill meu —el to de sa mare era més conciliador, però igualment angoixat—. Avui no havies de sortir d'hora per a aquella reunió tan important?

Quina veu tan dolça, la de la mare, va pensar Gregori. Va imaginar el pare i la mare en el passadís, tots dos en pijama i sabatilles, preocupats i apropant l'orella a la porta tancada amb clau.

—De seguida surto —va respondre en veu alta advertint amb horror que el pòster i la foto del míting seguien al seu lloc—. Crec que m'he adormit, però

em vesteixo de seguida i surto corrents. Si agafo un taxi, encara arribaré a temps.

Els seus pares es van mirar amb les celles arrufades, més sorpresos que enfadats, a l'altre costat de la porta.

—Què ha dit? —va murmurar el pare.

—No ho sé, no he entès res. Que ja es lleva, crec. Bé, ja està, no en facis un drama ara d'això. Tots hem perdut un tren alguna vegada. Anem a esmorzar abans no es refredin els xurros.

Gregori va sortir disparat del llit, va obrir l'armari i va veure la seva roba tota regirada. Al costat d'una samarreta groga que no recordava, hi reposaven camises, corbates, una motxilla, botes de muntanya, bastons de caminar (ell detestava els esports de muntanya) i tres americanes, totes amb un llaç groc a la solapa.

Va tancar l'armari de cop, es va quedar davant del mirall i llavors el va veure. Hi havia un tipus dins del mirall que el mirava amb cara de conill. Es movia i gesticulava com ell, però no era ell. Era un català, el típic i inconfusible català amb cabellera cendrosa i despentinada, mostatxo gris i ulleres de pasta amb uns ulls de gripau que l'interpel·laven amb severitat. El català del mirall el mirava directament als ulls, avançava el seu tors, movia els braços com si espantés mosques i pujava el llavi inferior com si volgués tocar-se amb ell la punta del nas. Tot plegat, molt amenaçador.

Gregori es va tocar la cara i, efectivament, portava les mateixes ulleres de pasta que el conill català. Va

observar que el català tenia molt més pèl que ell al pit, braços i rostre. Fins i tot un desagradable embull negre sobre les espatlles que li donava un aspecte encara més primitiu. Hi havia alguna cosa salvatge en la seva mirada que recordava un orangutan i que era, sens dubte, molt més lleig que Gregori. Li van tremolar les aletes del nas. A l'home del mirall també.

No podia obrir la porta i sortir com si res. El seu aspecte de català era horrorós, indissimulable. Els seus pares se n'adonarien. Podia sortir de casa sense que el veiessin, corrent, donant un cop de porta i un precipitat adeu! Aquest comportament estaria justificat per les presses, però com podia sortir al carrer amb aspecte de català? Almenys, va pensar, sempre em quedarà el DNI que a tots ens diu el que som. Va córrer cap a la cadira on hi havia els pantalons, va agafar la cartera de la butxaca tremolant i el que hi va veure per poc li fa perdre el coneixement. Al costat del carnet del Barça i el de militant d'ERC, hi havia un DNI a nom d'un tal Joan amb adreça a Avinyonet de Puigventós i la foto del català del mirall, que també era la seva.

—Gregori, et trobes bé, necessites alguna cosa? Obre, t'ho prego —tornava a suplicar sa mare des de la porta.

Gregori no tenia cap intenció d'obrir. Més aviat va elogiar la precaució de tancar les portes per dins que havia adquirit en els seus viatges.

—Ja estic preparat —va respondre modulant bé la veu perquè l'entenguessin—. Surto tan bon punt em vesteixi i em renti una mica.

—Però què dius, fill? No t'entenc Gregori, no vocalitzes, parla més clar. I fes el favor d'obrir la porta, això no m'agrada —va respondre la senyora Samsa, visiblement nerviosa.

Gregori s'havia esforçat per despullar la seva veu de tot el que pogués cridar l'atenció amb llargues pauses entre les paraules. Però no era un problema de dicció, sinó d'idioma.

—Està borratxo? Sembla que parli francès —va dir la mare.

—És català! —va exclamar el pare molt exaltat—. Ja n'hi ha prou, Gregori. Aquesta broma no fa mica de gràcia. Com no obris immediatament, esbotzem la porta.

Va sonar el timbre. Era Don Arístide, que havia perdut el tren esperant-lo a l'estació i irrompia enrabiad a la llar dels Samsa com un brau acabat de picar.

—Gregori —va dir llavors el pare—, Don Arístide ha vingut i desitja saber per què no has agafat el primer tren. No sabem què hem de dir-li. Vol parlar personalment amb tu. Au, vinga, si us plau, obre la porta d'una vegada i no fem això més difícil.

—Bon dia, senyor Samsa —va dir amablement el director de la companyia adreçant-se a Gregori a través de la porta.

—No es troba bé —va dir la mare al director—, ja em pot ben creure. El Gregori no ha perdut un tren en sa vida.

—Va, Gregori, pot entrar el director a la teva habitació? —s'impacientava el pare.

—No —va dir Gregori—. Li demano disculpes Don Arístide, en el meu estat no puc obrir-li la porta. Però ja em trobo molt millor i li asseguro que agafaré el pròxim tren. Vagi passant a l'estació, faci el favor, que jo arribaré de seguida.

Davant d'aquella xerrameca incomprendible en argot tan malsonant, Don Arístide es va sentir no només ofès, sinó directament insultat. Si allò no era català, s'hi assemblava molt i ell no estava disposat a suportar determinades bretolades. Quan ja havia pres la determinació ferotge d'esbotzar la porta ell mateix, es va sentir un tímida clic al pany. Gregori havia girat la clau. La mare, tremolant, va empènyer la porta amb un sol dit, va mirar per l'escletxa i va veure un català assegut al llit.

Petrificada, la senyora Samsa va obrir la boca dues vegades com un peix fora de l'aigua, es posà les mans a les galtes i va cridar:

—Socors! Mare de Déu del Socors! Socors!

—Soc jo mare, no t'espantis.

—Gregori?

—Sí, mare, soc jo, el Gregori.

La pobra dona va tornar a cridar socors dues vegades més i va sortir plorant de l'habitació, deixant la porta oberta. Després d'una experiència tan repugnant, ja no li importava gens que hi entressin els altres. Gregori no estava malalt, s'havia tornat català, la seva cara de català era innegable, el seu gest, aquella mirada pèrfida! Parlava català i fins i tot desprenia aquella flaire nauseabunda dels catalans.

Allò presagiava dolor, molt de dolor, potser per a la resta dels seus dies.

Don Arístide en va tenir prou amb una mirada de reüll per a comprendre l'origen de tanta aflicció.

—Molt bé —va dir Gregori, conscient que ell era l'únic en aquella casa que conservava la calma—, em vestiré immediatament, empaquetaré el mostrari i sortiré de viatge. Voleu deixar-me marxar? Ja veu, Don Arístide, que no soc obstinat i m'agrada treballar. Viatjar fa mandra, sí, però no podria viure sense fer-ho... Ei! On va? Però Don... on va ara? Don Arístide!

L'empresari, que no havia entès ni mitja paraula, va balbucejar un incòmode...

—Me n'he... me n'he... me n'he d'anar.

Tan terroritzat estava davant l'esperpent que no resistia quedar-se en aquella casa dels horrors ni per donar el condol a la família. En creuar-se amb el pare, en la seva fugida precipitada, li va xiuxiuejar a cau d'orella:

—Els catalans que es fotin, m'entén vostè? Així m'han educat a casa meva i així educo jo als meus fills. No sé com ha educat vostè al seu i sento molt aquesta desgràcia perquè sé que el Gregori és qui manté la família. Però comprendrà que, des d'aquest moment, aquest català de merda que és el seu fill, Déu em perdoni, ja no treballa a casa meva. Els enviaré la liquidació aquesta mateixa tarda.

Don Arístide ja era al replà de l'escala, protegint-se de la pudor amb el mocador al nas. El seguia el Gre-

gori que, en un últim intent per revertir la situació, va agafar impuls per a empaitar-lo. Però l'empresari va endevinar alguna cosa, perquè va saltar d'un sol bot diversos graons amb una agilitat insospitada en un cavaller de la seva edat i va desaparèixer llançant un "Uh!", que es va sentir a tota l'escala.

Després de l'estupefacció inicial, el pare es va encarregar de la clau i va tancar el monstre a la seva habitació. Això va alleujar el seu fill perquè va començar a albirar un futur de malalt en quarantena que li abellia prou. D'entrada, ni hauria d'agafar el tren ni hauria de veure més Don Arístide, dues bones notícies.

Més tard, li van demanar que es tanqués a l'armari quinze minuts sense fer soroll, temps suficient perquè un paleta entrés al dormitori i tapiés la finestra amb maons i ciment. No hi havia cap necessitat que els veïns el veiessin abocat a la finestra.

—Estem farts de mosquits, comprèn? —Va sentir que deia el seu pare a l'operari.

Lupita Milagros Sanjuan, la serventa boliviana, va ser acomiadada immediatament amb un bitllet a Santa Cruz com a paga pel seu silenci. El nom de Gregori va ser esborrat de tots els comptes corrents familiars d'acord amb l'article 155 del Codi de Mercat Bancari, que fa referència al desvari mental d'un familiar. El pòster de Messi, la foto amb el colpista, la roba catalana, banderes, equip de muntanya, tot el contingut de l'armari que pogués estar infectat, i fins i tot el mateix armari, per precaució, va cremar

aquella mateixa nit a la llar de foc. Es va establir que a partir d'aquell moment, tres tocs a la porta significarien amagat sota el llit que entrarem.

Però el que preocupava a Gregori en aquelles primeres hores era que ningú semblava pensar en el menjar. Quan cridava que tenia gana no l'entenien, així que va recórrer a l'onomatopeia nyam-nyam, esforçant-se molt a remarcar la ena palatal, més coneguda com a enya. Va donar resultat i la porta es va obrir uns centímetres perquè la mà de sa mare arrossegues per terra una tassa de xocolata amb xurros. Després d'ensumar-ho, el català de la casa va rebutjar els xurros, per la qual cosa la seva mare els va canviar per un entrepà de calamars que encara va enfurir més al seu fill.

—Haurem de comprar menjar català —va sospirar la dona resignada.

—O no li comprem res i deixem que es mori de gana —va respondre el seu home.

—Per Déu, Lorenzo, és el teu fill! Com pots deixar que es mori?

—No és el meu fill, és un català fill de puta i el fotré fins que rebenti. Com se li acut venir a avergonyir-me a casa meva? L'única cosa que cal fer amb un català és fotre'l, fotre'l i tornar-lo a fotre. Els catalans que es fotin. No et van ensenyar això a tu? Per mi, com si vols donar-li botifarra amb arsènic.

—És clar, botifarra!, quina bona idea —va dir la senyora Samsa.

Es va posar un bon barret i ulleres de sol i així, d'incògnit, i va agafar el metro fins a l'estació més llunyana que va trobar. Valdezarza estava bé. Va entrar a un supermercat i va comprar fuet de Vic, torró d'Agramunt, calçots de Valls, botifarra de Perol (no sabia que Perol fos un poble), escalivada i crema catalana. Es va animar tant que fins i tot es va firar un vi blanc del Penedès. Per a dissimular i evitar mirades assassines, va adquirir també tots els ingredients per a un bon "cocido", un "potaje" amb cigrons, sopa d'all i besuc a la madrilenya que va col·locar en la part superior del carro. El carregament va resultar tan pesat que va tornar a casa en taxi. Més anònim, va pensar.

Gregori va apreciar el detall i en els dies següents va anar endrapant els aliments que sa mare li racionava des de l'armari de les golfes on els amagava gelosament de la ira paterna.

En el decurs de les setmanes es va establir una mecànica carcerària gairebé perfecta que no requeria comunicació. Gregori mai va pensar a fugir i es va convertir en un ésser silenciós i obedient. Lúcid de ment, però, va comprovar amb aquella tristor que caracteritza els catalans que cada dia que passava anava perdent drets. Va sentir especialment la pèrdua del dret a decidir. A decidir aspectes de la seva pròpia vida tan bàsics com el dret a la paraula, la mobilitat o la higiene que li van ser denegats. Malgrat tot, això no el va fer rebel·lar-se. Ni tan sols la sedició li va passar pel cap. Però sí que l'entristia.

Gregori es va anar habituant a una lenta degradació que el denigrava com a ésser humà. Comprenia el dolor dels seus pares i per aquest motiu mai no es va queixar de la progressiva negligència en l'alimentació (amb prou feines li servien ja sopa de galets), en la roba (cada dia més rasa) i en la higiene de l'habitació (tot just un matalàs a terra), cada vegada més bruta i pudent. Pel que fa a la higiene personal, els bacteris campaven per lliure dins la llarga barba i el greixum era ja crosta en pell i ungles.

Assegut a la butaca del saló com cada tarda, llegint *El País* (ell sempre va ser un liberal), el senyor Samsa es va fixar en un titular: “Es compleix un any de la desaparició del diputat Josep Tardà. Els seus companys d'escó reconeixen la covardia d'una fugida vergonyant”.

Amb la mirada fixa en el titular, va mig aclucar les parpelles, les pupil·les li van desprendre una lluentor perversa i els llavis van esbossar un tímid somriure. Finalment, va trencar el silenci més creatiu de la seva vida amb aquestes paraules:

—Lorenza —li va dir molt solemnement a la seva senyora—, demà tornarem a ser un matrimoni feliç. Per fi ha baixat el sufflé. Aquest vespre no et posis la bata de dormir. Sortim a mitjanit.

A les dotze en punt d'una nit sense lluna, Lorenzo i Lorenza (ja no se'ls podia dir pares), van entrar sigil·losament a l'habitació nauseabunda del Gregori i, aprofitant el seu defalliment general, la seva avançada inanició i la seva inconsciència, el van

aixecar per les aixelles, el van obligar a caminar, el van baixar silenciosament per les escales fins al carrer i el van pujar al cotxe. Una hora després, el Gregori dormisquejava damunt cartons en un caixer automàtic de l'alacantí Banc Sabadell, entre un senegalès i un murcià de Campos del Río que li oferia glops de vi d'un bric.

El Gregori, com a bon català, va tolerar malament la llibertat, especialment en ple mes de gener i sense habilitats socials de carrer. Només obrir la boca, els seus companys de misèria s'apartaven d'ell com de la pesta per la seva parla de gos.

Una nit el van reconèixer dos brètols amb barret fort. Sortien per la porta d'artistes del WiZink Center on havien actuat. Donava a un carreró fosc on ell jeia entre cartons.

—*Oita!* —va dir el madrileny en veure'l— No és el diputat aquell que va desaparèixer? Quina mala pinta, com si portés aquí vint dies i cinc-cents nits.

—Tardà, ets tu? —va dir el català ajupit al seu costat— No em coneixes? Soc el Josep Manuel.

En aixecar els ulls, els dos artistes el van estomacar de valent a cops de bastó i puntades de peu. El Gregori es cargolà a terra, protegint-se el cos fins que els dos ocells de mal averany s'allunyaren entre rialles cantant *Singin' in the rain*.

Malferit i semiinconscient va aconseguir arrossegat-se fins a l'abocador de la Salmedina, on passà una nit gèlida entre bosses d'escombraries i compreses usades, famèlic, desconcertat i esquelètic. Segons el

nano romanès que el va veure a la matinada, les seves
últimes paraules abans de morir van ser:

—La tenim a tocar, Europa ens mira.

Aquest llibre ha estat guardonat amb el 28è Premi de Narrativa
Vila de l'Ametlla de Mar, 2020, convocat pel Col·lectiu CalaCultura
i l'Ajuntament de l'Ametlla de Mar. Els membres del jurat van ser: Maria Victòria
Lovaina, Cari Ariño, Benjamí Torné i Joan Callau (coordinador del premi).

AJUNTAMENT
DE L'AMETLLA DE MAR

© del text: Víctor Colomer Miralbell, 2020

© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2021

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2021

ISBN: 978-84-1303-259-7

DL: L 130-2021

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació
d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de
l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos
Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies
digitals de fragments d'aquesta obra.